

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد.

۲۰۱۸/۰۳/۱۶

شاه محمود محمود

آشنایی با محمد حسن مولوی قندهاری روحانی عارف، مؤرخ شاعر و نویسنده پارسا

مقدمه:

قندهار همانگونه مرکز سیاسی کشور در قرون گذشته بود. با نام اراکوزیا و رخج و بالاخره قندهار تصویر از مقاومت مردم علیه اسکندر مقدونی، اعراب مسلمان، چنگیز و تیمور و صفوی ها را مقابل ما تداعی میکند. شهری که چندین دوره مرکز و پایتخت سلاطین بود؛ طبعاً بر علاوه سلاطین با نام و نشان؛ دهها دانشمند و محقق و نویسنده و شاعر را در خویش پرورده است. برخی دانشمندان و متصوفین و علما دینی با پسوند قندهاری چون محمد حسین طالب قندهاری، محمد حسن قندهاری (۱۳۱۹ - ۱۴۱۹ هـ.ق)، محمدعلی قندهاری (۱۲۳۵-۱۳۰۲ هـ.ق)، شیخ ملا علی جان قندهاری (۱۲۵۵-۱۳۰۹ هـ.ق)، شیخ عبدالله فاضل قندهاری (۱۲۲۷-۱۳۱۲ هـ.ق)، مقدس قندهاری (متوفای: ۱۲۸۰ ش)، شیخ ابوالقاسم قندهاری (متوفای: ۱۲۵۰ هـ.ق)، شیخ محمد طاهر قندهاری (۱۲۹۰-۱۳۵۲ ش) و سید عطا محمد شاه قندهاری. برخی دیگر بدون پسوند قندهاری چون: میر عبدالجواد آغا، مولوی عبدالرب، مولوی عبدالواسع، مولوی عبدالروف کاکر، بابا ولی، سلطان محمد خالص مؤرخ، محمود طرزی، عبدالحی حبیبی مؤرخ، پوهاند میرحسین شاه مؤرخ و استاد، پوهاند حسن کاکر مؤرخ و استاد و استاد غلام حضرت نبی پور و دهها دیگر

اما شیخ محمد حسن مولوی قندهاری یکی از معدود عالم دینی و نویسنده و مبلغ مذهبی قندهار است که کمتر به آن پرداخته شده است. از مراکز فرهنگی و به خصوص بزرگان و مسؤولین وزارت کلتور و فرهنگ و مجامع فرهنگی پوهنتون ها تقاضا برده میشود تا برای شناخت بزرگان و دانشمندان ناشناخته و فراموش شده محافل علمی - فرهنگی برگزار نمایند وقت بگذارند.

زندگینامه محمد حسن مولوی قندهاری:

محمدحسن فرزند میرزا محمد اکبر در سال ۱۳۹۱ هـ.ق = ۱۲۸۰ هـ.ش = ۱۹۰۱ م در ولایت قندهار در خانواده باسواد و درس خوانده تولد شد. پدرش مردی فرهیخته، عالم، فاضل بود و پدر بزرگش یوسف علی نام داشت که حسینیہ پی در شهر قندهار برپا کرده بود. محمد حسن مولوی قندهاری در مورد اجدادش میگوید:

«در قندهار حسینیہ ای از اجدادم بود که شیعیان برای اقامه عزای حضرت سیدالشهداء علیه السلام در آنجا جمع میشدند. مادرم دختر عمویی داشت که عالمتاب نام داشت. او عمه مرحوم شیخ محمد طاهر قندهاری بود. مادر مولوی قندهاری نیز بانویی پاک دامن بود. و اظهار میدارد که:

مادرم به تلاوت قرآن مجید علاقه بسیار داشت. او غالباً در هر شبانه روز، هفت جز قرآن تلاوت می کرد. وی در شب های ماه رمضان نمی خوابید و به تلاوت قرآن، دعا و نماز مشغول می شد»

محمد حسن مولوی قندهاری در ۷ سالگی (۱۳۲۶ هـ.ق) پا به مکتب نهاد و خواندن و نوشتن را از پدرش فراگرفت. آنگاه نزد پدر و سایر استادان زادگاهش به فراگیری مقدمات و علوم دینی روی آورد. وی از خردسالی، دارای باطنی پاک و سیرتی عارفانه بود.

استعداد سرشار و همت بالا، باعث شد پدر او را برای تحصیلات بیشتر که ۳۴ سال داشت، به نجف کشور عراق بفرستد. (۱۳۱۴ ش = ۱۳۵۳ هـ.ق).

شخصیت علمی و آثار:

این عالم کوشا در عرصه های مختلف علوم اسلامی صاحب رای و اندیشه بود. یکی از نویسندگان ابعاد شخصیت علمی او را چنین می ستایند:

د پانو شمیره: له ۱ تر ۳

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رایرلو مخکې په خیر و لولی

«محمد حسن المولوی... عالم فاضل مورخ، جلیل، ادیب، شاعر، ورع و زاهد، عابد اخذ الفقه والادب، والحکمة والمنطق والكلام و العلوم الغریبه من اعلام وقته»
آثار گرانبهایی از وی در زمینه های مختلف علمی، تاریخی و ادبی به یادگار مانده است عبارتند از:

- ۱- جوان مرد پرند: شرح حال حضرت جعفر طیار به صورت منظوم.
- ۲- فهرست مرافد: فهرست مرافد شریفه شام، حلب و شرق اردن به صورت منظوم.
- ۳- شکایت منظوم: قصیده‌ای فارسی در شرح و توضیح شکایات نماز و فروع آن.
- ۴- بیست و ششم رجب: قصیده‌ای فارسی در احوالات حضرت علی کرم الله وجهه که چند مرتبه چاپ شده است.
- ۵- غبار نجف: سروده‌ای مفصل و استدلالی به زبان فارسی درباره حقیقت معاد جسمانی.
- ۶- کوه یاقوت: رساله‌ای درباره تاریخ و عظمت کعبه که در پایان منظومه‌ای در مناسک و اعمال حج آورده شده است.
- ۷- گلزار قندهار: درباره مزارات متبرکه موجود در قندهار و مناطق مجاور آن که در دو جلد به چاپ رسیده است.
- ۸- طاووس اهل الجنة فی الآیات النازلة بالامام الحجة علیه السلام.
- ۹- روضات الفردوس فی مزارات العراق.
- ۱۰- آب سناباد در مدایح اهل بیت (ع).
- ۱۱- شانزده مقاله در حل مسائل مشکل.
- ۱۲- رساله سبع المثانی: در تفسیر سوره مبارکه حمد.
- ۱۳- زیارت جامعه: به صورت منظوم.
- ۱۴- ایمان ابوطالب.
- ۱۵- تربت کربلا.

محمد حسن مولوی قندهاری شاعر فرهیخته بی بود و آشنایی کامل با فنون شاعری داشت. سروده های او بیانگر قریحه زیبا و سبک دلنشین در این عرصه برجسته است. وی علاوه بر اشعار عربی بیست هزار بیت به زبان فارسی سروده است. برای معرفی چهره ادبی او، بخشی از یک قصیده بلندش را که به اندیشمند درد آشنا، و شهید راه شرف و آزادی، علامه شهید سید اسمعیل بلخی تقدیم کرده است، طور نمونه می آوریم:

سنگ معناست که در باطن آن فیض خداست
نه که هر سنگ سیه کعبه ایمان گردد
بارش قطره نیسان صدفی می‌خواهد
نه که هر ریگ و خزف لؤلؤ غلطان گردد
از نباتات زمین دوحه قابل باید
تا کلیمش به جهان موسی عمران گردد
داد حق نیست به زور و زر و فکر و تدبیر
ورنه هر ناموری همچو سلیمان گردد
گر ز بلخاب بزایند زنان صدها مرد
باز هیهات یکی بلخی افغان گردد
به شجاعت و سخاوت و سماحت ممتاز
مثل او نیست کسی فخر خطیبان گردد
کس ندیده است به این قرن به جز اسماعیل
با گدا مونس و هم محفل شاهان گردد
نشنیده است کسی مثل جنابش یک مرد
که بدون جند و سپه نمایان گردد
یاد بادش که چه شخصیت پر معنی بود
هست مشکل که کسی بلخی دوران گردد (۱)

مسافرت و تبلیغ عقاید و خدمات مذهبی:

وی پس از تکمیل معلومات و ارتقاء به درجه اجتهاد، به عنوان نماینده تام الاختیار استادانش به کشورهای هند، پاکستان و افغانستان سفر کرد و طی چهل سال اقامت در آن کشورها، خدمات ارزنده‌ای از خود به یادگار گذاشت و در نشر و تبلیغ احکام و عقاید دینی مردم آن سامان کوشید.

آنگاه پس از یک دوره سفر تبلیغی طولانی، برای بهره مندی بیشتر نجف اشرف، در سال ۱۳۷۹ هـ ق به این شهر بازگشت و به عبادت، تهذیب، تهجد، توسل، تحقیق و تالیف پرداخت.

سپس در سال ۱۳۹۱ هـ ق هنگامی که حوزه علمیه نجف، تحت فشار شدید رژیم صدام حسین قرار داشت و طلاب و عالمان غیر عراقی مجبور به ترک آن کشور شده بودند، به ناچار به ایران آمد و تا پایان عمر در مشهد ساکن شد. خدمات عمده مولوی قندهاری؛ ترویج فرهنگ اهل بیت، خطابه های عارفانه، تاسیس فاطمیه، باری یتیمان و محرومان بود و از ویژگی های زندگی شان شامل، تهجد و شب زنده داری، شیفتگی به اهل بیت، حفظ حرمت اماکن مقدس، احترام به سادات بود. (۲)

سرنوشت مولوی قندهاری در ایران:

دولت های فارس و بعداً ایران در هر مقطع زمان کوشیده است تا به شکلی از اشکال برای رسیدن به مقاصد استعماری فرهنگی خویش؛ هویت دانشمندان و شعرا و نوابغ افغانستان را مسخ نماید چنانچه از دانشمندان و علما و شعرا دوره غزنوی تا مولانا جلال الدین بلخی و سید جمال الدین افغانی هویت و محل زادگاه و سنگ قبر و اسناد تابعیت درست نموده است. و با تأسف محمد حسن مولوی قندهاری همچنان از هویت سازی کاذب ایرانی ها بی نصیب نمانده است

محمد مرادی در صفحه فیسبوک خویش از مولوی قندهاری سخنی دارد که کذب دولتمردان ایرانی را به وضوح نشان میدهد: محمد حسن قندهاری مشهور به مولوی حسن جان قندهاری است که از اهل دل و عرفای معاصر افغانستان به شمار می‌رود. آستان قدس رضوی از چند سال بدین سو مجموعه‌ای تحت عنوان مشاهیر مدفون در حرم رضوی را منتشر می‌کند. تاکنون پنج جلد از این مجموعه زیر نظر غلامرضا جلالی توسط انتشارات آستان قدس رضوی چاپ شده است. در صفحات ۴۵۳ و ۴۵۴ جلد اول این مجموعه، به زندگی مولوی حسن جان قندهاری پرداخته شده که هویت او آشکارا تحریف گردیده است. در این کتاب، محل تولد مولوی حسن جان مشهد معرفی شده در حالی محل تولد او قندهار افغانستان است. زادگاه مولوی حسن جان در ناحیه اول شهر قندهار منطقه «ملیلیزی/ محله علیزایی» و «کنارجوی ده‌خواجه»، چنان مشخص است که اکثر پیرمردان قندهاری، نه تنها آدرس خانه «میرزا محمداکبر» پدر مولوی بلکه آدرس منزل مرحوم «یوسف‌علی» جد او را هم بلد اند. حتی هنوز منازل خانواده‌ها و بستگان مولوی در کوچه «سقاخانه= سقاخانه»، کوچه «چراغ روشن‌ها»، منطقه «توپخانه»، «کوچه بالا» و کوچه «نقاره خانه» شهر قندهار دست نخورده باقی مانده است. پدر بزرگ مولوی حسن جان «یوسف‌علی» نام داشت. خاندان یوسف‌علی در قندهار در تقوا، محبت به خاندان پیامبر(ص) و صفای باطن، نمونه روزگار بودند. (۳)

وفات مولوی قندهاری:

محمد حسن مولوی قندهاری دارای قامت بلند و اندام لاغر بود. معمولاً کمرش را با شال سفیدرنگی می‌پشت. پشتش کمی خمیده به نظر می‌رسید. سفیدی صورتش با سفیدی عمامه اش هماهنگ و همخوانی داشت. از چشم های تیز و نافذ و حواس قوی برخوردار بود. با لهجه غلیظ قندهاری سخن می‌کرد.

سرانجام در ۲۴ اسد ۱۳۷۷ هـ ش = ۲۱ ربیع الثانی ۱۴۱۹ هـ ق = ۱۵ اگست ۱۹۹۸ م بعد از ۹۷ سال زندگی پُربار، در پی یک دوره مریضی کوتاه، چراغ عمرش خاموش شد و در جوار امام رضا (ع) در مشهد به خاک سپرده شد.

زیر نویسها:

- ۱ - داودی - عبدالمجید ناصری، مشاهیر تشیع در افغانستان، ج ۳، ص ۲۸۵ - ۲۸۷، قم، ۱۳۷۹ ش.
- ۲ - ویکی و فقه، واژه مولوی قندهاری.
- ۳ - محمد مرادی، صفحه فیسبوک.

پایان